

TRAFİK CEZALARINA İSTİNADEN SOSYAL GÜVENLİK KURUMU TARAFINDAN UYGULANAN TESCİL İŞLEMLERİ VE İDARİ PARA CEZALARI

1. GİRİŞ

Kayıt dışı istihdamla mücadele kapsamında, Bankalar ve Kamu İdareleri Tarafından Yapılacak Olan Sigortalılık Kontrolü ile Kurum ve Kuruluşlardan Alınacak Bilgi ve Belgelere Dair Tebliğ'in 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi gereğince, il emniyet müdürlükleri tarafından yapılan trafik denetimleri sonucu, trafik idari para cezası karar tutanağı düzenlenerek sürücüyü yüzüne karşı tebliğ edilen ve kullanım amacı ticari olan araçların plakası, sürücünün T.C. Kimlik Numarası, sürücünün adı ve soyadı, cezanın düzenlendiği yer, cezanın düzenlendiği il, ilçe, cezanın düzenlendiği birim ve cezanın düzenlendiği tarih bilgileri Sosyal Güvenlik Kurumu'na gönderilmektedir.

Bu çerçevede Kuruma intikal eden bilgiler 2015/25 sayılı Genelgede belirtilen usul ve esaslara göre kontrol edilmekte ve sorgulanmakta, sürücü olarak kayıt dışı çalıştığı tespit edilen sigortalılara ilişkin gerekli tescil işlemleri gerçekleştirilmekte ve ticari araç sahibine de cezai yaptırımlar uygulanmaktadır.

Bu yazımızda, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yayınlanan 04.08.2021 tarihli 28780188 sayılı "Trafik İdari Para Cezaları" konulu Genel Yazısı çerçevesinde ticari araç sahipleri tarafından yapılan itirazlarda, tescil işlemlerinin iptal edilip, uygulanan idari para cezalarının kaldırılabilmesi için öne sürülebilecek unsurlar yer almaktadır.

2. İTİRAZ VE SOSYAL GÜVENLİK KURUMU TARAFINDAN İTİRAZIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yargı organlarınca "idari para cezasının dayanağı olan işlemin gerekçesinin açık ve tereddüde mahal bırakmayacak şekilde ortaya konulması gerektiği, herhangi bir araştırma yapılmaksızın sadece trafik para cezasının esas alınması suretiyle yapılan işlemlerde hizmet akdi olup olmadığı konusundaki şüpheden işverenin faydalanacağı" yönünde kararlar verilmektedir.

Bu nedenle Kurum tarafından araç sürücüsü ile ticari araç sahibi hakkında herhangi bir işlem yapılmadan önce, anılan kişiler arasında hizmet akdi ilişkisinin bulunup bulunmadığı hususunun ayrıntılı olarak değerlendirmesi önem arz etmektedir.

Trafik idari para cezası karar tutanaklarına istinaden yapılan sigortalı tesciline ilişkin itirazlar, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin İtiraz Komisyonları başlıklı 113 üncü maddesi uyarınca ünite Prim Tahakkuk İtiraz Komisyonunca incelenerek (ret, kabul, denetime sevk vb.) karara bağlanmaktadır. Ünite itiraz komisyonu tarafından karar verilememesi halinde konu denetime sevk edilebilecektir.

Yasal süreler de dikkate alınarak, itirazın reddedilmesi halinde, kararın tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde yetkili idare mahkemesine başvuru hakkı bulunmaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yayınlanan 04.08.2021 tarihli 28780188 sayılı "Trafik İdari Para Cezaları" konulu Genel Yazısı, yargının bakış açısını dikkate alarak, trafik idari para cezası karar tutanaklarına istinaden yapılan işlemlere itirazların ne şekilde inceleneceği, değerlendirilebileceği ve karara bağlanacağını aşağıda belirtildiği gibi açıklığa kavuşturmaktadır.

• **Trafik idari para cezası karar tutanağında bahsi geçen ticari aracın herhangi bir gerçek veya tüzel kişiye kiralandığının ve tescile konu kişilerin bu gerçek veya tüzel kişinin çalışanı olduğunun iddia edilmesine ilişkin olarak;**

İşverence ibraz edilen motorlu taşıt kirası sözleşmesi "motorlu taşıtın kullanılmasının devri ve kira bedeli unsurlarından oluşmak ve yazılı şekilde yapılp tarafların imzasını taşımak" kaydıyla geçerli kabul edilmektedir. Sözleşmenin noter veya başka bir resmi makam önünde yapılması veyahut bunlardan biri tarafından onaylatılması şartı aranmayacaktır. Zira herhangi bir tespit olmaksızın bu sözleşmenin sonradan düzenlenebilir bir belge olarak nitelendirilip geçerliliği hakkında şüpheye düşülmesinin doğru olmayacağı şeklinde değerlendirilecektir.

Bununla birlikte, gerçekte böyle bir sözleşmenin var olup olmadığı konusunda tereddüde düşülmesi veya salt Kurumca yapılan işlemlerden kurtulmak veya Kurumu aldatmak kastıyla bir sözleşme ibraz edildiği kanaatinin oluşması halinde;

a) Hakkında trafik idari para cezası karar tutanağı düzenlenen ticari aracın sürücüsünün “kiralayan” işverene ait işyerinden Kuruma bildirilip bildirilmediğinin, sürücünün hizmet dökümünde yer alan meslek kodlarının uygun/benzer olup olmadığının, sürücünün araç sahibi işverenin işyerinde çalıştığına veya çalışmadığına dair bir dilekçesi veya şikayet başvurusunun bulunup bulunmadığının kontrol edileceği,

b) Sözleşme şartlarının yerine getirilip getirilmediğinin, örneğin kira bedelinin, sözleşme dönemini kapsayacak şekilde, ödenip ödenmediğinin ibraz edilecek fatura, gider belgesi vb. esas alınarak kontrol edileceği,

c) İlgili vergi dairesi ile yazışma yapılarak söz konusu aracın kiralanaşına ait taşıt kiralama sözleşmesinin bulunup bulunmadığının, araç kiralama sözleşmesine ait damga vergisi beyannamesinin verilip verilmediğinin ve kiralayan açısından ilgili kira gelirini bildirip bildirmediğinin sorulması, yapılan tespitler doğrultusunda bir karar verilememesi veya ibraz edilen belgelerin gerçekliği hakkında somut ve ayrıntılı bir delile dayanarak şüpheye düşülmesi durumunda ise; taraflar arasında gerçek bir sözleşmenin olup olmadığının belirlenmesi, gerek tarafların sözleşmede yer alan hak ve yükümlölükleri (örneğin kira bedeli sözleşme hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığı, faturanın yasal deftere işlenip işlenmediğı), gerekse kiralayan açısından ilgili mali mevzuat (kira gelirini bildirip bildirmediğı gibi) bakımından araştırılması, araca ait yakıt, bakım-onarım, amortisman vb. giderlerin kim tarafından muhasebeleştirildiğinin belirlenmesi, sigortalılık ve hizmet tespitinde gerçek durumun ortaya çıkarılması ve kesin bir tespite dayanmaksızın yersiz hizmet kazandırılmasının önlenmesi amacıyla konu denetime sevk edileceğı, şeklinde açıklanmıştır.

Yapılan incelemeler sonucunda geçerli bir kira sözleşmesinin bulunduğunun tespit edilmesi halinde, sürücünün aracı kiralayana ait işyerinden ceza tarihi itibarıyla bir sigorta kaydı varsa başkaca bir işlem yapılmayacak, sigorta bildiriminin söz konusu olmaması halinde ise sürücü kiralayanın çalışanı olarak kabul edilerek işlem tesis edilecektir.

• **Trafik idari para cezası karar tutanağında bahsi geçen kişilerin ticari araç sahibinin eşi, aile fertlerinden, kan veya kayın hısımlarından, yakın arkadaşlarından, komşularından vb. biri olduğunun ve ticari aracı geçici olarak (saatlik/günlük vb.) ve tamamen şahsi işleri için kullandığının, aracın ticari iş veya işyerine ait herhangi bir amaçla kullanılmadığının, araç sürücüsü ile aralarında hizmet akdi ilişkisi olmadığının ve araç sürücüsünü (4/a) kapsamında çalıştırılmadığının iddia edilmesine ilişkin olarak;**

Kurum bu hususta, itirazda ortaya konabilecek veya resen değerlendirebileceğı şekilde toplumun sosyo-kültürel yapısı, gelenekleri ve ekonomik koşulları çerçevesinde hayatın olağan akışı içinde vuku bulabilecek türden olup olmadığına göre ve her somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirileceğini ve ilgililerin Kurumca yapılan işlemlerden ve idari yaptırımlardan kurtulmak amacıyla bu iddiaları öne sürdüğü şeklinde önyargılı bir tutum ve iddiaları baştan reddeden bir yaklaşım sergilenmeyeceğı, Genel Yazıda özellikle vurgulanmıştır.

Araç sahibi ile araç sürücüsü arasında iş/hizmet akdinin unsurlarının bulunup bulunmadığı, somut olayın kendine özgü durumu çerçevesinde araç sahibinin ve sürücünün mevcut haliyle sigortalılık ve işverenlik statüleri, araç sahibinin kayıt dışılık konusunda Kurum nezdindeki sicili, kayıt dışı çalıştırılmaya yönelik bir şikayet dilekçesinin olup olmaması, akrabalık durumları, trafik cezasının uygulandığı yer ve ceza sebebi, sürücünün ehliyet sınıfı ve diğer tescilli vasıfları, sürücünün beyanı vb. durum ve sebeplerin somut olayın özelliklerine göre buna benzer olarak çoğaltılabilecek diğer hususlar birlikte değerlendirilecektir.

Tüm tespitlere istinaden bir karar verilememesi durumunda ise; sigortalılık ve hizmet tespitine yönelik gerçek durumun ortaya çıkarılması amacıyla konu denetime sevk edilecektir.

- Trafik siciline “ticari araç” olarak kayıtlı olmasına rağmen, sahibine ait vergi mükellefiyeti olmayan, herhangi bir ticari faaliyette kullanılmayan, araç sahibi veya zilyedi tarafından yürütülen herhangi bir ticari faaliyet bulunmayan veya anılan kişiler tarafından binek aracı olarak kullanıldığı açıkça anlaşılan, dolayısıyla bir işverenin veya işyerinin faaliyetlerinde kullanılmadığı tespit edilen ticari araçlar için trafik idari para cezası tutanağı düzenlenmiş olsa bile, 2015/25 sayılı Genelge kapsamında herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

3. SONUÇ

Kullanım amacı ticari olan araçlara yönelik trafik cezalarına yönelik tutulan tutanaktaki bilgilerin elektronik ortamda Sosyal Güvenlik Kurumu’na gönderilmesi ile tutanakta yer alan bilgilerin işlenmesi ile sürücünün sürücü olarak kayıt dışı çalıştığı tespit edilen sigortalılara ilişkin gerekli tescil işlemleri gerçekleştirilmekte ve ticari araç sahibine de cezai yaptırımlar uygulanmaktadır.

Ancak yapılan idari işlemler sonucunda şikayetlerin yoğunluğu ve yargı karşısında başvuranların davaları kazanmaları karşısında Sosyal Güvenlik Kurumu, ünitelerindeki itiraz komisyonlarının daha geniş bir bakış açısı ile itirazları değerlendirmesine olanak sağlayacak 04.08.2021 tarihli 28780188 sayılı “Trafik İdari Para Cezaları” konulu Genel Yazıyı çıkarmıştır.

Söz konusu Genel Yazı ile trafik para cezası tutanağının esas alınması suretiyle yapılan işlemlerde hizmet akdi olup olmadığı konusundaki şüpheden araç sahibi/işverenin en geniş ne şekilde faydalanacağı açıklanmıştır.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

